

УДК 330.3

DOI: 10.18524/2413-9998/2019.3(43).183678

О. П. Радченко,

кандидат економічних наук

доцент кафедри управління та інновацій

Одеський національний університет імені І. І. Мечнікова

Французький бульвар, 24/26, 65058, м. Одеса, Україна,

e-mail: rap_1@ukr.net

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Досліджуються особливості формування та розвитку інноваційної діяльності аграрного сектору національної економіки в умовах глобалізації. Розглянуті причини і наслідки зниження активності інноваційних процесів в умовах трансформації економіки. Показано зростання впливу різноманітних чинників на процес інноваційних перетворень в агропромисловому комплексі. Критично розглядається поширена в багатьох публікаціях теза про неможливість структурних перетворень та розвиток науково-технічного прогресу у аграрних підприємствах в умовах кризи. Зроблено висновок та обґрунтовано невідворотність запровадження інновацій у сільськогосподарських підприємств. Індикатором цього процесу є підвищення продуктивності праці та зниження собівартості продукції в розрізі окремих виробників та їх груп.

Ключові слова: інновація; інноваційна діяльність; науково-технічний прогрес; інноваційний потенціал; аграрний сектор.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Відкриття і подальше впровадження інновацій стають ключовими чинниками росту виробництва продукції і зайнятості в аграрному секторі. Саме тут криються найбільш суттєві резерви збільшення асортименту, покращення якості продукції, економії трудових і матеріальних ресурсів, росту продуктивності праці, вдосконалення системи управління і підвищення його ефективності.

Процес інноваційної діяльності в сучасному агропромисловому комплексі характеризується досить складною ситуацією, багато в чому викликаною деформаціями переходу до ринкової економіки, зокрема обмеженням державного фінансування науково-

дослідних робіт, різким скороченням оплати праці і відповідно міграцією наукових співробітників, руйнуванням матеріально-технічної бази наукових і освітніх установ.

Конкурентоспроможність продукції агропромислового комплексу на міжнародному ринку в умовах глобалізаційних процесів визначається обсягом застосування сучасних інноваційних технологій, які відповідають високим екологічним та економічним вимогам. Щодо проблем низького рівня конкурентоспроможності вітчизняної аграрної продукції на світовому продовольчому ринку, про що невідповідність структури українського експорту попиту іноземних країн на продукцію аграрного сектору; дуже мала частка підприємств, сертифікованих згідно з міжнародними стандартами, особливо в галузі тваринництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед науковців, що внесли вагомий вклад в освітлення теоретичних та методологічних положень, розкрили зміст інновацій, інноваційного потенціалу, інноваційних процесів та інноваційної діяльності, визначили закономірності їх розвитку в аграрному секторі, можна виділити: В. Г. Андрійчука, В. І. Благодатного, В. О. Василенка, О. І. Дація, О. В. Донця, В. О. Заготова, С. М. Ілляшенка, М. І. Кісіля, М. Ф. Кропивка, П. Т. Саблука та ін.

Питання сутності інновацій як фактора суспільного розвитку знайшли відображення в наукових працях відомих класиків економічної теорії: Й. Шумпетера, М. Кондратьєва, М. Туган-Барановського, Д. Белла, Дж. Гроссмана, Е. Хелпмена, П. Ромера, Б. Лундвала, Р. Нельсона, Е. Роджерса, Б. Санто, К. Фрімана, Б. Твіста та ін..

Провівши дослідження інноваційної діяльності в сфері агропромислового комплексу, можливо стверджувати, що вирішення питань стратегічного розвитку у цій галузі можливе завдяки широкому використанню інновацій із забезпеченням комплексної взаємодії професійної освіти, фундаментальної та прикладної науки та підприємництва. Вивчаючи дане питання, С. А. Володін одне із завдань реалізації стратегічних напрямів забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки сформулював як питання «... інноваційної

політики в наукоємній сфері АПК для забезпечення безперервної інноваційної діяльності» [2, с. 349].

Інноваційні перетворення в аграрному секторі мають коло-сальне значення для розвитку цієї галузі, підвищення її конку-рентоспроможності на зовнішніх ринках в умовах глобалізації. Формування сучасної стратегії розвитку АПК передбачає засто-сування революційних змін в економічному механізмі і методах управління усією аграрною сферою економіки на всіх рівнях на-ціональної економіки.

У дослідженні проблем розвитку інновацій в аграрній сфері економіки важливе місце займає визначення теоретико-методологічних передумов формування ефективної стратегії розвитку інноваційної діяльності АПК в умовах глобалізації та інтеграції у світовий економічний простір.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення основних напрямів забезпечення розвитку інноваційних процесів у агропромисловому комплексі та особливості їх регулювання в аграрному секторі економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах глобалізації світової економіки, коли рівень конкуренції в аграрному секторі сягнув небачених масштабів, забезпечення розвитку конкурентоспроможності агропромислового комплексу можливо тільки за умови переходу до сучасної, ефективної інноваційної моделі.

В період четвертої індустріальної революції та глобалізації світової економіки, від рівня інноваційного розвитку, представництва та питомої ваги країни на світовому ринку наукомісткої продукції в значній мірі залежить національна безпека.

Інновації є одним з чи не найважливіших чинників розвитку національної економіки у глобальному масштабі. Тим не менш, згідно останніх даних, в Україні, у аграрному секторі, викорис-товується не більше 10-15 % інноваційних, розумних техноло-гій. Лідерами в запровадженні інновацій у виробничий процес є Ізраїль та Нідерланди [8]. Першість ефективного управління інноваційними процесами національної економіки в цілому, ви-

передивши США, належить ФРН, яка відзначилась найбільшою кількістю зареєстрованих винаходів та патентів, якістю проведених досліджень національними компаніями та вченими, а також створенням мережових структур міжнародного рівня.

На думку більшості експертів, сприятливий клімат, родюча земля, працьовиті люди, це ті фактори, які залишаються важливими для успішного розвитку аграрної сфери, але ці чинники вже давно не є головними. Сьогодні ефективність розвитку АПК залежить перш за все від запровадження сучасних інноваційних технологій в процес виробництва, зберігання, переробки та управління.

Для досягнення сталого розвитку агропромислового комплексу, основним джерелом та локомотивом має стати стрімкий та невідворотний інноваційний розвиток на основі використання революційних технологій, адаптованих під природно-економічні умови нашої країни. Саме тому, сьогодні, в умовах інтеграції у світовий економічний простір з високою конкуренцією, на перший план виходить розробка та формування ефективного організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком аграрного сектору і пошук оптимальної співпраці між виробниками і споживачами інноваційної продукції.

Саме слово «інновація» іноземного походження (англ. Innovation) – може означати нововведення, нова ідея, технологія, управління, заснована на використанні науково-технічного прогресу, передового досвіду.

Історія появи терміну «інновація» сягає ще минулого століття. Відомий австрійський науковець Йозеф Шумпетер, у своїх працях, в тому числі у роботі «Теорія економічного розвитку» у 1912 році розглянув концепцію інновацій. Розглядаючи це питання, він вперше застосував термін «інновація», замінивши вживаний в той час термін «нова комбінація», тим самим вів нову категорію в економічну теорію. В процесі розвитку своєї теорії, науковець, довів, що до урівноваження будь-якої системи соціально-економічного стану, спонукають саме інновації [11].

Поняття терміну «інновація», передусім лежить в основі інноваційної діяльності. У різних економічних джерелах, різних періодів, можна зустріти різні тлумачення цього терміну.

Переважає більшість авторів, які досліджували це питання, розглядають саме поняття «інновації» відповідно до об'єкту і предмету дослідження, як технологічні або економічні категорії.

Найбільш відповідне пояснення інновації, на наш погляд, є – це кінцевий результат креативної, творчої діяльності, який представлений у вигляді нового продукту або вдосконалення вже існуючого, модернізованого технологічного процесу, для запровадження та використання в практичній діяльності.

В Законі України «Про інноваційну діяльність» термін «інновації» визначається, як новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [1].

Поряд з поняттям «інновація», завжди виникає поняття «науково-технічний прогрес», як невід'ємний елемент інноваційного процесу.

Під науково-технічним прогресом, більшість науковців, які досліджують питання інноваційного розвитку, розуміють впровадження нових, сучасних, більш досконалих розробок науки і техніки, вдосконалення механізмів управління фінансовою, інвестиційною або організаційною системою. У цьому понятті об'єднуються в собі процеси отримання, систематизації та накопичення наукового масиву знань, їх адаптація і впровадження. Першим етапом інноваційної діяльності є створення нового інтелектуального продукту – ідеї, тобто новації. Другий етап – це перетворення новації в інновацію. Саме в результаті цілеспрямованої діяльності новація, тобто ідея, може перетворитися на інновацію і тільки після цього буде використана у виробничій діяльності, управлінні, соціальному середовищі.

Зазвичай, інноваційний процес має три стадії розвитку: зародження ідеї, створення новацій, її фундаментальне та прикладне дослідження. Наступна стадія це проведення науково-дослідних розробок та доведення до логічного завершення, отримання інновацій. Остання стадія це впровадження інновацій.

Сучасна інноваційна структура національної економіки є найбільш ефективною та оптимальною моделлю взаємодії передової креативної науки, освіти і виробничих процесів. Що стосується аграрного сектору, то вона передбачає раціональне використання природного і біологічного потенціалу аграрного виробництва, спеціалізацію та концентрацію організації сільськогосподарської сфери, оновлення матеріально-технічної інфраструктури, впровадження нових, сучасних та ефективних технологій на всіх етапах управління виробничими та соціальними процесами.

Невід'ємною складовою інноваційного процесу є поняття «інноваційного потенціалу». Більшість науковців, розглядаючи питання інноваційного розвитку, розглядає інноваційний потенціал, як можливість залучення необхідних ресурсів, тобто їх сукупність для подальшого використання.

В той же час, Гугелев А. В. [5] припускає протележне тлумачення інноваційного потенціалу. Він схиляється до думки, що це можливість залучати та використовувати необхідні ресурси для здійснення інноваційних процесів.

На нашу думку, ці два, на перший погляд абсолютно різні підходи є взаємопов'язаними, взаємодоповнюючими один одного. Так ми вважаємо, що можливість та бажання залучати необхідні інноваційні ресурси, не можливий без їх наявності.

В аграрному секторі економіки, як і в будь-якому секторі національної економіки, на систему управління забезпечення розвитку інноваційної діяльності чинить тиск система факторів:

1. Організація системи управління (підготовка персоналу середньої та вищої ланки, наявність механізмів втілення інноваційних рішень, креативність та здатність переглядати свої погляди та не боятися приймати щось нове).

2. Фінансово-економічні (наявність необхідних ресурсів для втілення інновацій, механізмів стимулювання нововведень, створення умов для діяльності інвестиційних фондів, через венчурний капітал).

3. Правове забезпечення (наявність чітких правил та законів щодо патентування, ліцензування, державна підтримка

інтелектуальної власності, створення пільгових механізмів впровадження інновацій в аграрний сектор тощо).

4. Інфраструктура підтримки інноваційних проєктів.

5. Техніко-технологічні, які передбачають наявність прогресивних технологій, матеріально-технічної бази та інше.

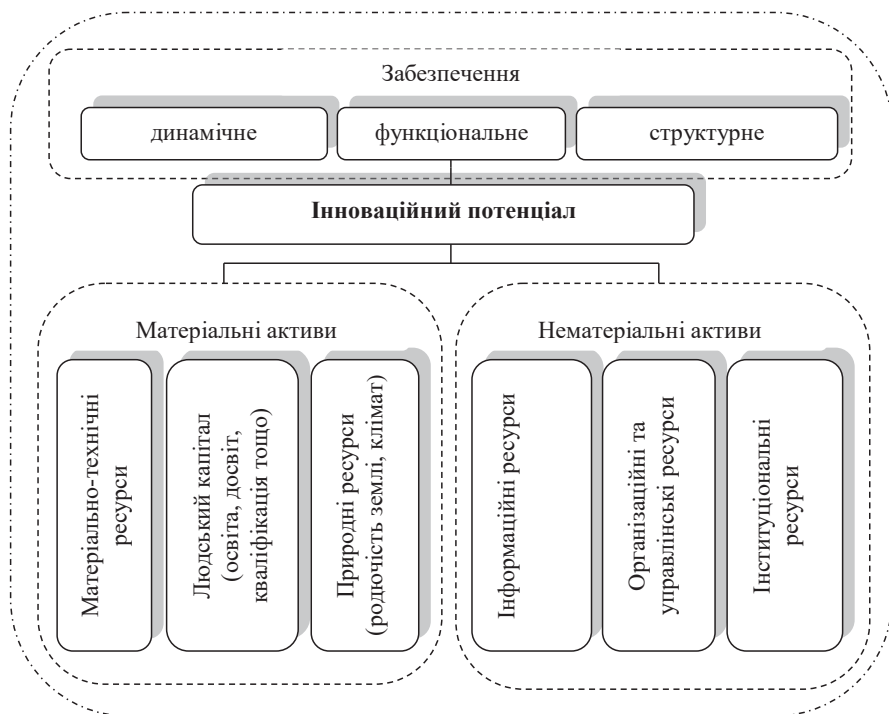


Рис. 1. Склад та структура забезпечення інноваційного потенціалу аграрного підприємства

Джерело: власна розробка.

Інноваційний потенціал агропромислового комплексу, на наш погляд, це здатність перетворювати наявні ресурси, особливо ті що в силу різних причин не затребувані на сьогоднішній день, в переваги своєї діяльності з метою задоволення своїх потреб (рис. 1).

Основними фундаментальними складовими інноваційного процесу є дослідження, розробка, виробництво та споживання ін-

новації, де кожний окремий елемент виконує свою індивідуальну функцію, а саме: в галузі дослідження відбувається пошук ідей, їх обґрунтування та висвітлення; на стадії розробки визначаються концептуальні та прикладні засади переходу ідеї в готовий продукт; на стадії виробництва проходить апробація, сертифікація та безпосередньо продукування інновації; на останньому етапі відбувається просування інновації до кінцевої мети всього процесу, а саме споживача.

Першою ланкою системи забезпечення аграрного сектору інноваційними продуктами мають бути запити безпосередньо виробництва, тобто замовлення аграрних підприємств, які є основними споживачами науково-технічної продукції.

На нашу думку, в процесі інноваційної діяльності необхідно використовувати своєрідну модель ланцюга формування цінності кожної окремої інновації, яка буде мати вигляд послідовного трифазного процесу, з послідовністю дій: генерація ідей, їх дослідження та впровадження. На кожному етапі виконуються шість взаємопов'язаних завдань: внутрішнє, зовнішнє, і внутрішньо перехресне співробітництво для пошуку ідей; відбір ідей, їх реалізація та адаптація; впровадження розроблених ідей. В цій системі можуть виділятися окремі ланки за рівнем розвитку, в ту чи іншу сторону, тобто вона може бути як слабке місце, гальмуючи розвиток всіх інших елементів, так і навпаки. Необхідно усвідомлювати, що слабка ланка в середині системи може зруйнувати інноваційні зусилля, тому перш за все необхідно проаналізувати та виявити існуючі недоліки. На думку більшості науковців, оскільки кожне окреме підприємство, має свою унікальну інноваційну мету, необхідно уникати використання універсальних рекомендацій з вдосконалення інноваційного потенціалу.

Насправді, кожне підприємство, в тому числі аграрне, по своєму особливе, має свої властивості, притаманні тільки йому і використання інноваційних рекомендацій, без індивідуального підходу, може бути нераціональним, тобто призвести до зайвих витрат без очікуваного результату.

Відповідь на те, якою саме має бути інноваційна модель господарювання в аграрному секторі, на думку Саблука П. Т., «повинні

дати наука і практика виробництва та управління цим сектором та економікою загалом» [9, с. 35].

Підвищення активності інноваційної діяльності, передусім, повинно супроводжуватися створенням потужних інноваційних організацій за різним призначенням, від створення наукової та наукомісткої продукцію до надання консалтингових послуг. Потрібна структурна взаємодія усіх, без виключення, ланок інноваційної діяльності з чітким визначенням їх функціональних обов'язків, де пріоритетом має стати побудова ефективної моделі взаємодії на макро-, мезо- і мікро- рівнях, включаючи виявлення проблеми – наукову розробку та апробацію – застосування у господарській діяльності.

Теоретично між споживачами інноваційної продукції і розробниками інновацій завжди існує взаємна потреба один в одному. Розробник завжди буде зацікавлений в реалізації своїх інновацій, виробник аграрної продукції у впровадженні цих інновацій.

На нашу думку, ефективне функціонування системи управління інноваційною діяльністю агропромислового комплексу не можливе без успішного функціонування всіх її підсистем, тобто її складових. Підсистема з обслуговування системи інноваційного управління, на переконання автора, складається з наступних елементів, які діють в строгій послідовності: науково-освітня база, тобто генератор ідей; доведення до потенційних споживачів інформації, про її наявність; розповсюдження інновацій через різноманітні канали; впровадження наукових розробок.

Ефективність інноваційної діяльності агропромислового комплексу залежить від ряду чинників, таких як: державна підтримка галузі, політична стабільність, фінансово-економічна ситуація в країні, механізм управління підприємством чи галуззю та інше.

Держава є основним суб'єктом забезпечення дієвої інноваційної системи. Забезпечення збалансованого механізму розвитку інноваційного потенціалу аграрного комплексу, можливо, перш за все, при стабілізації фінансового та податкового законодавства, що неодмінно призведе до покращення інвестиційного клімату, та як наслідок, збільшення виробництва. Критерієм державної учас-

ті у розвитку науково-технічного прогресу країні є питома вага витрат на виконання науково-дослідних робіт у ВВП. За даними Державного статистичного управління, наукоємність валового внутрішнього продукту у 2018 році становила лише 0,47 %, це співставно з такими країнами як Румунія 0,52 % чи Латвія 0,51 %. Для порівняння в розвинутих країнах, таких як Німеччина чи країни ЄС в цілому, цей показник сягає 3,02 % та 2,06 % відповідно. Спостерігається також, у 2018 році порівняно з 2016 роком, негативна динаміка кількості підприємств, які займалися інноваційною діяльністю на 9 % [8].

У результаті аналізу низької активності розвитку та впровадження інноваційних проєктів у агропромисловому комплексі, на перше місце нами було запропоновано проблему функціонування вітчизняної науки, яка фактично витратила повноцінну державну підтримку та знаходиться в складних умовах, що призвело до:

- незадовільного стану, або повної відсутності матеріально-технічної бази, зменшення обсягу, а головне якості науково-технічних розробок. Все це результат хронічного недофінансування наукової галузі. За даними досліджень, представленого агентством Bloomberg у 2018 році, згідно індексу інноваційного розвитку, Україна посідала 53 місце [8];
- відтоку наукових кадрів, особливо молодих спеціалістів за кордон, що пов'язано з низьким рівнем життя, низькими заробітними платами, можливостями росту в професійному плані, неможливістю займатися науковими дослідженнями на належному рівні. За даними Держстату, кількість науковців в нашій країні безперервно скорочується. Так у 2010 році цей показник складав 133,7 тис. осіб, а у 2017 році зменшився до 59,4 тис. осіб, що менше на 55,7 %, тобто практично у 2 рази [8];
- відірваність прикладної науки від реального сектору економіки, в тому числі і аграрної, практично відсутній взаємозв'язок між існуючими проблемами у виробництві, переробці, реалізації, системі управління процесами в агропромисловому комплексі та науковими дослідженнями, які проводять наукові установи.

Для реалізації ефективної моделі інноваційної діяльності в аграрному секторі необхідна послідовність певних дій, а саме: виявлення проблеми в агропромисловому секторі; на базі наукових досліджень, спроба вирішення зазначених проблем; зацікавленість в наукових ідеях та розробках; ресурсне забезпечення для втілення нових ідей; наявність або розробка організаційно-економічного механізму інноваційної системи (рис. 2).

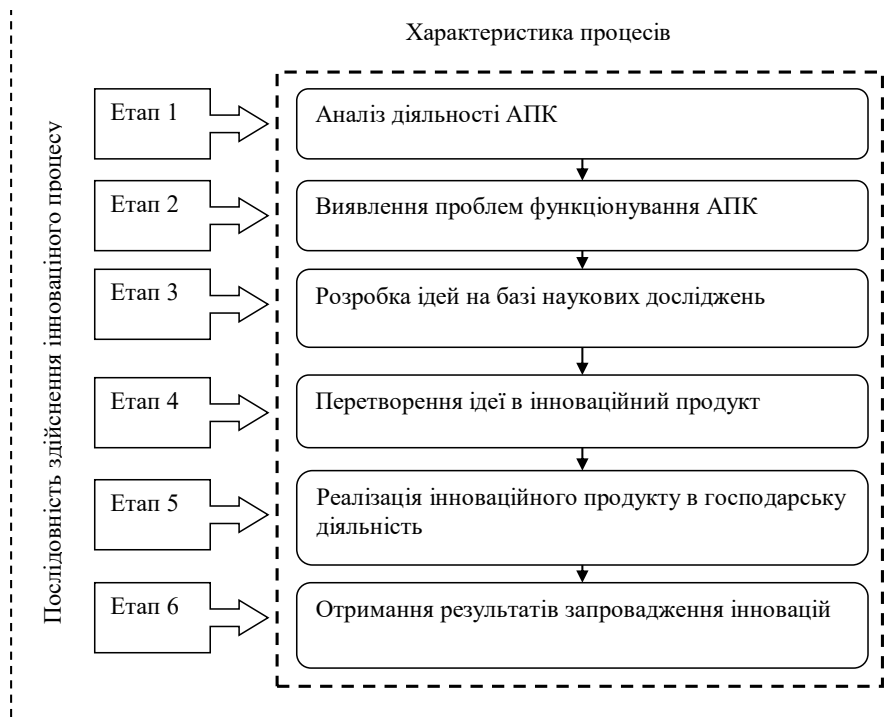


Рис. 2. Послідовність та характеристика впровадження інновацій в агропромисловому комплексі

Джерело: власна розробка автора.

В своїх роботах Мазнєв Г. Є., досліджуючи питання інноваційного потенціалу, прийшов до висновку, що забезпечення сталого інноваційного середовища неможливо без вирішення таких питань, як детінізація економіки країни, забезпечення права власності на інноваційний продукт, забезпечення політичної та еконо-

мічної стабільності в державі, розвитку відповідної інфраструктури, в тому числі інноваційної, тісної співпраці та кооперації в області інновацій, забезпечення вільної конкуренції в галузі аграрного виробництва та інше. Крім цього необхідно змінювати менталітет аграрних виробників з формуванням «інноваційної ідеології» [7].

Зважаючи на те, що агропромисловий комплекс потребує вже зараз впровадження інноваційних технологій, а для відновлення наукового потенціалу держави необхідно час, тому як варіант, пропонується впровадження вже існуючого зарубіжного технологічного потенціалу, який успішно використовується країнами з розвинутим аграрним сектором.

Основним завданням держави в цьому процесі має стати запровадження інституцій, здатних створити всі умови для успішного та ефективного запозичення найкращих інноваційних продуктів та просування їх у аграрному секторі України. Ці заходи мають значно покращити матеріально-технічну базу, з метою її оновлення, підвищення продуктивності праці та енергозощадження, зменшити витрати на виробництво, покращити якість та асортимент отриманої продукції та як наслідок, підвищити конкурентоспроможність аграрних підприємств на зовнішніх ринках.

З цією метою рекомендуються наступні заходи: формування ринку інновацій, створення механізму вільної конкуренції між суб'єктами інноваційної діяльності;

- створення умов для залучення інвестицій в аграрний сектор економіки, в тому числі в інноваційну діяльність, через вдосконалення податкового законодавства, запровадження ринку землі тощо;

- надання пільг аграрним підприємствам, які активно втілюють інноваційні технології у своїй діяльності;

- забезпечити правовий механізм з захисту права власності на отримані результати науково-технічної діяльності;

- розвиток та формування інфраструктури ринку інноваційної діяльності; впровадження інформаційної політики направленої на створення «інноваційного мислення» управлінців середньої та вищої ланки аграрного сектору.

Паралельно з цим, держава має спрямувати значні фінансові та організаційні зусилля на відновлення та безперебійний розвиток вітчизняної науки, де в першу чергу пропонується:

- державне фінансування цільових перспективних програм інноваційного розвитку аграрного сектору економіки;
- створення програм з взаємодії наукового та виробничого сектору, з метою напрацювання спільних питань в агропромисловому комплексі та їх вирішення;
- комплексна підготовка спеціалістів аграрного сектору, за інноваційними методиками, організація їх стажування у країнах з найбільшим інноваційним розвитком у аграрному секторі, з використанням механізму державного замовлення у вищих навчальних закладах;
- розробка пільгового кредитування інноваційної діяльності;
- забезпечення гідного рівня фінансування науки на всіх рівнях.

Крім того, запорукою розвитку науково-технічного прогресу, вдосконаленню системи управління має передувати впровадження сучасної інноваційної політики, спрямованої на стратегічне зростання інноваційного потенціалу агропромислового комплексу, створення функціональних державних інституцій з забезпечення сприятливих умов правового та фінансового механізму інноваційного розвитку, вдосконалення інноваційної інфраструктури тощо.

Висновки та пропозиції. В період трансформації розвитку аграрного сектору України спостерігається загострення низки соціально-економічних проблем, які вимагають своєчасного вирішення з залученням держави та державних інституцій. Перспективи аграрного сектору національної економіки будуть залежати від його здатності оперативної та ефективно адаптуватися до нових, сучасних вимог сьогодення, викликаних глобалізаційними процесами, які відбуваються у світі.

Як показує практика та досвід розвинутих країн, тільки взаємодія безпосередньо аграрного сектору економіки, науково-дослідних установ та державної підтримки може забезпечити розвиток інноваційної діяльності та стати запорукою успішного

функціонування агропромислового комплексу. Їх метою має стати об'єднання зусиль, повна координація дій та здійснення спільних проектів у питаннях пошуку і впровадження інновацій в аграрному секторі національної економіки.

Передбачається подальше дослідження іноваційного процесу в агропромисловому комплексі в контексті українських реалій, з урахуванням інтеграційних та глобалізаційних умов.

Список використаної літератури

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 4 липня 2002 року № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>. (звернення: 10.09.2019).
2. Агропродовольчий розвиток України в контексті забезпечення продовольчої безпеки країни : кол. монографія / за ред. О. В. Шубравської. Київ : ДУ "Інститут економіки та прогнозування України". 2014. 456 с.
3. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) : монографія / за ред. М. В. Присяжнюка, М. В. Зубця, П. Т. Саблука, В. Я. Месель-Веселяка, М. М. Федорова. Київ : ННЦ ІАЕ, 2011. 1008 с.
4. Артус М. М. Державна політика та фінансовий механізм ціноутворення на сільськогосподарську продукцію : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук. Київ. 2011. 38 с.
5. Гугелев А. В. Инновационный менеджмент : учебник. Москва : Дашков и Ко, 2008. 235 с.
6. Карасьова Н. А. Глобалізаційні детермінанти експортоорієнтованого розвитку аграрного сектора України. *Міжнародна економічна політика*. 2014. № 1 (20). С. 129-152.
7. Мазнев Г. Є. Управління інноваційним розвитком аграрних підприємств. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2017. №2. С.25-31.
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>. (звернення 18.09.2019).
9. Саблук П. Т. Інноваційна модель розвитку аграрного сектору економіки України та роль науки в її становленні. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Серія : Економіка та менеджмент*. 2016. № 9. С. 34-42.
10. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80?lang=en>. (звернення 11.08.2019).
11. Шумпетер Й. Теория экономического развития. Москва : «Прогресс». 1982. 126 с.

Стаття надійшла 17.10.2019 р.

А. П. Радченко,

кандидат экономических наук,

доцент кафедры менеджмента и инноваций

Одесский национальный университет имени И.И. Мечникова

Французский бульвар, 24/26, 65058, г. Одесса, Украина,

e-mail: rap_1@ukr.net

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В АГРОПРОМЫШЛЕННОМ КОМПЛЕКСУ УКРАИНЫ

Исследуются особенности формирования и развития инновационной деятельности аграрного сектору национальной экономики в условиях глобализации. Рассмотренные причины и следствия снижения активности инновационных процессов в условиях трансформации экономики. Показан рост влияния разнообразных факторов на процесс инновационных превращений в агропромышленном комплексе. Критически рассматривается распространенный во многих публикациях тезис о невозможности структурных превращений и развитии научно-технического прогресса в аграрных предприятиях в условиях кризиса. Сделан вывод и обгрунтованно неотвратимость ввода инноваций у сельскохозяйственных предприятий. Индикатором этого процесса является повышение производительности труда и снижения себестоимости продукции в разрезе отдельных производителей и их групп.

Ключевые слова: инновация; инновационная деятельность; научно-технический прогресс; инновационный потенциал; аграрный сектор.

O. P. Radchenko,

Candidate of

Economics Sciences

Associate Professor of
management and innovations

of Odesa I. I. Mechnikov

National University

24/26 Frantsuzskyi Boulevard,

65058, Odesa, Ukraine,

e-mail: rap_1@ukr.net

THE MODERN STATE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF INNOVATIVE PROCESSES IN UKRAINIAN AGROINDUSTRIAL COMPLEX

The features of forming and development of innovative activity are investigated agrarian to the sector of national economy in the conditions of globalization. Considered causes and effects of decline of activity of innovative processes in the conditions of transformation of economy. The height of influence of various factors is shown on the process of innovative transformations in an agroindustrial complex. A widespread in many publications thesis is critically examined about impossibility of structural transformations and development of scientific and technical progress in agrarian enterprises in the conditions of crisis. Drawn conclusion and обґрунтованно inevitability of input of innovations at agricultural enterprises. The indicator of this process is an increase of the labour and decline of unit cost productivity in the cut of separate producers and their groups.

Keywords: innovation; innovative activity; scientific and technical progress; innovative potential; agrarian sector.

References

1. Zakon Ukrainy Pro innovatsiinu diialnist [Law of Ukraine On Innovative Activities]. (2002) *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Statement of the Verkhovna Rada of Ukraine*, № 36. [In Ukrainian].
2. Shubravska, O. V., Moldavan, L. V., Paskhaver B. Y. et al. (2014). Ahroprodovolchyi rozvytok Ukrainy v konteksti zabezpechennia prodovolchoi bezpeky krainy. [Agri-food development of Ukraine in the context of ensuring food security of the country]. Kyiv : DU “Instytut ekonomiky ta prohnozuvannia Ukrainy”. [In Ukrainian].
3. Prysiashniuk, M. V., Zubets, M. V., Sabliuk, P. T., Mesel-Veseliak, V. Ya. et al. (2011). Ahrarnyi sektor ekonomiky Ukrainy (stan i perspektyvy rozvytku) [Agricultural sector of Ukrainian economy (State and prospects for development)]. Kyiv : NNTs IAE. [In Ukrainian].
4. Artus, M. M. (2011). Derzhavna polityka ta finansovy mekhanizm tsinoutvorennya na silskohospodarsku produktsiiu [State policy and financial mechanism of price formation]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kyiv. [In Ukrainian].
5. Huhelev, A. V. (2008). Innovatsionnyi menedzhment [Innovative management]. Moskva : Dashkov i Ko. [In Russian].
6. Karasova, N. A. (2014). Hlobalizatsiini determinanty eksportoorientovanoho rozvytku ahrarnoho sektora Ukrainy [Globalization determinants of export-oriented development of the agrarian sector of Ukraine]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka. – The International Economic Policy*, № 1 (20), Pp. 129-152. [In Ukrainian].
7. Mazniev, H. Ie. (2017). Upravlinnia of innovatsiinym rozvytkom ahrarnykh pidpriemstv [Management of innovative development of agrarian enterprises]. *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky. – Actual problems of innovative economy*, № 2, Pp. 25-31. [In Ukrainian].

8. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. (2019). Retrieved from : <http://ukrstat.gov.ua>. [In Ukrainian].
9. Sabliuk, P. T. (2016). Innovatsiina model rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy ta rol nauky v yii stanovlenni [Innovative model of development of agrarian sector of economy of Ukraine and role of science in its formation]. *Problemy innovatsiino-investytsiinoho rozvytku. Serii : Ekonomika ta menedzhment. – Problem of innovative-investment development. Series: Economics and management*, № 9, Pp. 34-42. [In Ukrainian].
10. Stratehiia rozvytku sfery innovatsiinoi diialnosti na period do 2030 roku [Strategy of development of the sphere of innovative activity for the period till 2030]. (2019). Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80?lang=en>. [In Ukrainian].
11. Shumpeter, Y. (1982). Teoriia ekonomicheskogo razvitiia. [The theory of economic development]. Moskva : Progress. [In Russian].